

Nr 175.

Af herr **Forssell**, om upphörande af det från anslaget till Strömsholms hingstdepå utgående bidrag till betalning af stuteripersonalens kommunalutskylder m. m.

Strömsholms slotts- och stuteripersonal intager alltsedan kommunal-lagarnas tillkomst en högst anmärkningsvärd undantagsställning i hela vårt land. Ehuru den haft och har full rösträtt på kyrkostämman i Kolbäck's församling, där Strömsholm är beläget, har den hittills varit befriad från att deltaga i kostnaderna för församlingens skolväsende. Man skulle kunna tro, att denna skattefrihet är en kvarleva från något gammalt privilegium från äldre tider, då nämnda personal hade jämförelsevis små löner. Så är emellertid ej förhållandet. Denna skattefrihet är från början egentligen ett verk af personalen själf, som förstätt att tillvinna sig denna frihet af Kolbäck's församling. Då Strömsholms folkskola år 1680 inrättades, fanns ingen lagstadgad skyldighet för kommunerna att inrätta och underhålla folkskolor. Staten bekostade också helt och hållet Strömsholms folkskola ända till slutet af 1870-talet. När sedan folkskolestadgan tillkom och kommunerna förpliktades att inrätta folkskolor, ansågo sig socknemännen i Kolbäck, förmodligen påverkade af stuteripersonalen, ej böra debitera kostnaden för den folkskola, som då inrättades i församlingen, äfven på nämnda personal. Ända till år 1875 hade det aldrig ifrågasatts att Strömsholms slotts- och stuteripersonal skulle erlagga någon afgift till skolväsendet. Men på kyrkostämman med Kolbäck's församling den 14 februari 1875 yrkades af min företrädare i Riksdagen herr A. G. Olsson i Frösvi, i samband med beslutet om uppförande för församlingens räkning af ett nytt skolhus, att berörda personal skulle deltaga i kostnaden härför. Stämman afslog emellertid yrkandet, »när staten uppfört eget skolhus för denna personal». Två år senare å kyrkostämman den 2 december 1877 yrkades ånyo, att Strömsholms slotts- och stuteripersonal skulle åläggas att deltaga i kostnaderna för församlingens

skolväsen. Men äfven då blef detta yrkande afslaget, dock på det villkor, som det står i kyrkostämmoprotokollet, »att Kolbäcks församling för framtiden icke betungades med någon utgift för stuteriets skola, hvilket beslut af stuteriombudet vid stämman godkändes». Denna senare öfverenskomelse är ganska märklig och betecknande för det sätt, hvarpå stuteripersonalen drifvit igenom denna skattefrihet. En af stuteriets tjänstemän uppträder här som ombud för stuteriet och lofvar, att församlingen för framtiden ej skall betungas med utgifter för stuteriets skola, liksom om stuteriet af egen maktfullkomlighet kunde svara för den saken! Men oaktadt det gifna löftet blef emellertid endast ett par år därefter det från stuteristyrelsen utgående anslaget af 600 kronor jämte naturaförmåner otillräckligt för sitt ändamål. Då afhjälptes bristen på det sättet, att Kolbäcks församling sökte och erhöll statsbidrag till Strömsholms skola såsom för en församlingens skola, hvilket den ock sedan den tiden varit.

Det dröjde vidare icke längre än till 1898 förrän skolhuset vid Strömsholm visade sig vara otillräckligt för sitt ändamål, och församlingen såg sig nödsakad att bygga ett nytt skolhus för första och andra klasserna af Strömsholms folkskola. När byggnadsfrågan var före å kyrkostämman yrkades att kronoarrendatorerna af Hultet och Strömsvik, som äfven i likhet med personalen vid stuteriet varit undantagna från att deltaga i kostnaderna för skolväsendet, också skulle deltaga i kostnaderna för det ifrågavarande skolhuset. Stämman godkände detta yrkande. Kronoarrendatorerna klagade hos Konungens befallningshafvande, som likväl fastställde stämmans beslut. Öfver Konungens befallningshafvandes utslag anförde kronoarrendatorerna besvär hos kammarkollegium, men kammarkollegium fann skäl ej vara anfördt, som kunde föranleda ändring i Konungens befallningshafvandes utslag. Där stannade kronoarrendatorerna med sin klagan och hafva, alltsedan utslaget föll, betalt skolafgift.

Det syntes sedermera mig och åtskilliga andra församlingsbor oegentligt, att slotts- och stuteripersonalen fortfarande skulle vara skattefri i detta fall, hvarför jag på kyrkostämma 1907 yrkade, att ofvannämnda personal skulle åläggas att deltaga i kostnaden för församlingens skolväsen. Kyrkostämman afslog detta yrkande. Jag och sju andra sockenbor klagade då hos Konungens befallningshafvande öfver stämmobeslutet, och Konungens befallningshafvande gaf oss rätt. Jag skall tilllåta mig att anförä en del af Konungens befallningshafvandes utslag: »enär den omständigheten att vid Strömsholm finnes en på stuteriets bekostnad inrättad skola, däri personalen vid Strömsholms nuvarande hingstdepå är — — — berättigad erhålla kostnadsfri undervisning för sina barn icke kan medföra befrielse för nämnda personal att lika med öfriga

medlemmar af Kolbäcks församling deltaga i utgifterna för det af församlingen bekostade folkskoleväsendet, fördenskull och då öfverklagade kyrkostämmobeslutet, enligt hvilket Kolbäcks församling vidhållit en å kyrkostämma den 2 december 1877 träffad öfverenskommelse om befrielse för Strömsholms slotts- och stuteripersonal från afgift till församlingens skolväsende, står i strid med de i 35 § kungl. förordningen den 21 mars 1862 om kyrkostämma samt kyrko- och skolråd jämte 57 och 58 §§ kungl. förordningen angående folkundervisningen i riket den 10 december 1897 angifna grunder för utdebitering af kostnader för skolväsendet, samt en sådan mot berörda grunder stridande öfverenskommelse äger giltighet endast under den förutsättning att densamma biträdas af församlingens samtliga å kyrkostämma röstberättigade medlemmar, finner Konungens befallningshafvande skäligt att med upphäfvande af öfverklagade kyrkostämmobeslutet visa ärendet åter till ny laglikmätig behandling.» Öfver berörda utslag klagade stuteripersonalen hos kammarkollegium, som fastställde utslaget. Personalen gick då vidare till Kungl. Maj:t, som genom sin regeringsrätt i utslag af den 31 mars 1910 ej gjorde någon ändring i underrätternas utslag beträffande skattskyldigheten för personalen, men regeringsrätten upptog i sitt utslag en sak, hvarom vi ingen klagan fört, nämligen att till betalning af slotts- och stuteripersonalens skolafgifter skulle användas det belopp af 600 kronor jämte naturaförmåner, som Riksdagen 1909 anslagit till aflöning åt skolläraren vid Strömsholms folkskola. Genom detta regeringsrättens utslag tillförsäkrades meranämnda personal en lönetillökning i form af viss skattefrihet, som jag tror att Riksdagen icke vid anslagets beviljande hade ämnat den, och Kolbäcks församling gick miste om ett bidrag till sitt skolväsende, ett bidrag som i betraktande däraf, att staten äger stora fastigheter vid Strömsholm, för hvilka ingen kommunalskatt erlägges, samt på grund af andra förhållanden det hade varit önskligt att församlingen fått tillgodogöra sig.

I motion nr 198 vid fjolårets riksdag yrkade jag, att då anslaget numera ej utgår till det ändamål, hvartill det ursprungligen var ämnadt, nämligen att därmed aflöna läraren i Strömsholms folkskola, utan skall enl. regeringsrättens här ofvan nämnda utslag utgå som bidrag till betalning af Strömsholms slotts- och stuteripersonals kommunalutskylder till Kolbäcks socken, det skulle få en mera lämplig användning. Men Riksdagen afslog min motion. Under debatten öfver detta ärende i Andra kammaren uttalade hr Daniel Persson det önskemålet, »att Kungl. Maj:t så fort som möjligt måtte vidtaga en utredning af denna fråga och så vidt möjligt se till, huruvida det icke vore möjligt att indraga detta anslag, ty det synes mig icke fylla det ändamål, som det ursprungligen var afsedt

att fylla. Och om vi tänka på den lönereglering, som blifvit verkställd beträffande Strömsholms stuteripersonal, kan jag icke finna något skäl föreligga för att anslaget vidare skulle utgå. Men jag anser mig icke berättigad att yrka, att det nu utan vidare skulle falla bort, utan jag ville bara göra det uttalandet att frågan så fort som möjligt bör utredas och på samma gång uttrycka den förhoppningen att detta anslag, hvarom så mycket tvistats hur det skall användas, måtte indragas.»

I öfrigt får jag hänvisa till min motion nr 198 i fjol samt jordbruksutskottets utlåtande med anledning af densamma.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag vördsammast yrka,

1:o) att det kontanta anslag af 600 kronor, som från anslaget till Strömsholms hingstdepå enligt regeringsrättens utslag den 31 mars 1910 utgår som bidrag till betalning af stuteripersonalens kommunalutskylder till Kolbäcks socken, måtte från och med 1913 upphöra att utgå och att 1913 års stat för Strömsholms hingstdepå minskas med motsvarande belopp;

2:o) att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhåller, att en utredning angående förhållandena mellan staten och Kolbäcks socken rörande de naturaförmåner, som utgå till Strömsholms folkskola och hvilka förmåner likaledes enligt regeringsrättens ofvannämnda utslag skola användas som bidrag till betalning af Strömsholms slotts- och stuteripersonals kommunalutskylder till Kolbäcks socken, måtte så fort som möjligt företagas.

Stockholm den 24 januari 1912.

Johan Forssell.